

Европейски съюз

Европейски социален фонд

BG051PO001-4.1.04

**„ ПОДПОМАГАНЕ НА ОБУЧЕНИЕТО НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ
СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ “**

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма
„Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския съюз чрез
Европейския социален фонд
„Инвестира във вашето бъдеще”*

***Бенефициент: Българско сдружение за
личностна алтернатива***

***Договор за безвъзмездна финансова помощ
№ BG051PO001-4.1.04-0120***

„Настоящият документ е изготвен с финансовата помощ на Европейския социален фонд. Сдружение „Българско сдружение за личностна алтернатива” носи цялата отговорност за съдържанието на настоящия документ, и при никакви обстоятелства не може да се приеме като официална позиция на Европейския съюз или Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми” на МОН.

Дислексията като специфично разстройство на училищните умения

- I. Дефиниция за дислексия и
отправна гледна точка
- II. Теоретична база за разбирането на процеса
четене
- III. Теории за дефицита, включващи нарушенията в
четенето (дислексия)
- IV. Съвременни класификатори, включващи
дислексия – диагностични маркери

I. Дислексията като специфично разстройство на училищните умения

1. Дефиниция за дислексия

Отправна гледна точка

1.1. Международни организации

1.2. Европа за дислексията и къде сме ние

1.3. Митове за дислексия

1.4. Предложение за гледна точка

Отправна гледна точка

Дислексията - **специфично обучително затруднение**, което сериозно засяга развитието на езика и влияе върху четенето, развитието и функционирането на езика.

- **Произход /от гръцки/ - "трудност с думи" , "увреждане на способността да се чете."** (W. New World Dictionary, 1996).
- Между **10 и 17%** от всички деца в начален етап на обучение имат някаква **форма на обучителни трудности.**

Международни организации

Международната асоциация по дислексия (IAD, 1994) -

-неврологично базирана, често фамилна обремененост, която пречи на усвояването и обработката на езика; - проявява като затруднения във възприемането и изразяването на езика, включващи фонологична обработка на четенето, писането, правописа, почерка и понякога смятането.

Международни организации

Международната асоциация по дислексия (IAD, 1994) -

Дислексията не е резултат от липса на мотивация, сензорни увреждания, недостатъчно обучение или възможности на околната среда.

Въпреки че дислексията е за цял живот, хора с дислексия често реагират успешно на навременна и подходяща интервенция.

Международни организации

Институт за детско здраве и човешко развитие (NICHD) (2002):

Дислексията е специфично обучително затруднение, което е **неврологично по произход**. Характеризира се с трудности при правилното и свободно разпознаване на думата и лоши правописни и дешифриращи умения. Те обикновено са резултат от **дефицит във фонологичния компонент на езика, който често е неочакван във връзка с други познавателни способности** и осигуряване на ефективно обучение.

Проблеми при четене с разбиране и да ограничат четивния опит, което може да възпрепятства нарастването на обема на речника и основните знания.

ЕВРОПА И КЪДЕ СМЕ НИЕ

ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

„Доклада Роуз” – национално изследване

Дислексията е с неврологичен произход и е комбинация от затруднения и способности, често са свързани с четене, писане и смятане, със слабости в краткосрочната и работната памет, умението за ред, скоростта на обработка на информацията, визуалната и слуховата перцепция, моторните движения и говоримия език.

Способностите - творческо мислене, интуиция, добри пространствени възприятия, умения за рисуване или артистични заложи.

ЕВРОПА И КЪДЕ СМЕ НИЕ

ШОТЛАНДСКО ПРАВИТЕЛСТВО

Dyslexia Scotland и парламентарната група по дислексия :

Дислексията - континиум от трудности в усвояването на умения за четене и писане, които продължават и след осигуряването на специализирана подкрепа за учене.

- **трудности в слуховото и/или визуалното преработване**
- **недобра фонологична осъзнаване**
- **затруднения с краткотрайната и работната памет**
- **затруднения с последователността на действия и поредността, затруднения при следването на насоки**
- **затруднения с цифрите и числата**

Моторните и координационните умения - засегнати.

ЕВРОПА И КЪДЕ СМЕ НИЕ

ИСПАНИЯ

- няма общоприето определение за „дислексия”
- тя не е увреждане, разбирано като „физически или умствен дефицит, причинен от вродено заболяване или травма
- най-често се ползва определението на Международната асоциация за дислексия (МАД).

ЕВРОПА И КЪДЕ СМЕ НИЕ

ИТАЛИЯ

- терминът „увреждане“ е заимствано от документите на Световната здравна организация и съответства на определението, прието в Европа.
- дислексията е приета като увреждане, но често бива изключвана от тази категория в резултат от появата на **нови възгледи относно смисъла на понятията „норма“ и „патология“**.

ЕВРОПА И КЪДЕ СМЕ НИЕ

ПОЛША

- дислексията се възприема по-скоро като заболяване, а не като увреждане;
- в официални документи и публикации терминът „специални образователни потребности” се свързва с уврежданията и на практика изключва дислексията;
- „специфични затруднения при четене и писане при деца с нормално умствено развитие
- разстройство в някои от когнитивните и двигателни функции и тяхната координация, причинено от неправилно развитие на нервната система.”

ЕВРОПА И КЪДЕ СМЕ НИЕ

УНГАРИЯ

- „трайно състояние, при което сетивните, моторните, умствените или комуникативните способности на човек са значително ограничени в сравнение с тези на останалите хора, като по този начин участието му в живота на обществото е сериозно затруднено или невъзможно”.
- не се възприема като отделно увреждане, а заедно с други увреждания се включва в категорията СОП

КЪДЕ СМЕ НИЕ

БЪЛГАРИЯ

- терминът „дислексия“ се разглежда в контекста на „специалните потребности“
- не се възприема като „увреждане“, дефинирано като „всяка загуба или нарушаване в анатомичната структура, във физиологията или в психиката на даден индивид“
- „обучителна трудност“ по смисъла на Наредба № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания.

Трудности при децата с дислексия

- неефективност на работата или системата на краткосрочната памет
- недостатъчни фонологични умения за обработка, причиняващи проблеми със свързването на буквените модели със съответните звуци
- затруднения с автоматичността
- област от проблеми, свързани с визуалната обработка

Митове за дислексия

Дислексията е резултат от мозъчно увреждане.

Терминът дислексия се ражда от изследвания на хора с мозъчно увреждане, но децата с дислексия нямат мозъчно увреждане.

Думите "jump around on the page" - "скача по страницата" се отнася за хора с дислексия.

Дислексията е проблем с езиковата обработка на фонемно ниво, не толкова зрителен проблем.

Обръщането на букви и думи е белег за дислексия.

Обръщането на букви и думи е типично за деца до 7 години.

По Joan A. Williams and Sharon A. Lynch

Митове за дислексия

Дислексията се среща по-често при момчета, отколкото при момичета.

Момчетата са изследвани по-често, отколкото момичетата.

Цветните наслагвания подобряват четивните умения на децата.

Цветните наслагвания не подобряват четивните умения.
Те могат да я подобрят

Децата с дислексия имат нисък интелект.

Децата с дислексия са със средна и над средна интелигентност.

по **Joan A. Williams and Sharon A. Lynch**

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ГЛЕДНА ТОЧКА

Дефиниция на диклексия, която набляга на езиковата база на нарушението

Дислексията е езиково нарушение на развитието, което се характеризира с трудности във фонологичната преработка. Често се предава генетично, като се манифестира скоро след раждането и персистира през целия живот.

Трудностите във фонологичното преработване са: проблеми със съхраняването, извличането и използването на фонологичните кодове в паметта, а също и дефицити във фонологичното осъзнаване и говорната продукция. Характеристики на нарушението в училищна възраст са трудности в усвояването на декодирането и ортографията на написаните думи.

Тези трудности впоследствие водят до дефицити в способността за четене и писане. (Catts, Kamhi, 1999)

Европейски съюз

BG051PO001-4.1.04

**„ ПОДПОМАГАНЕ НА ОБУЧЕНИЕТО НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ
СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ “**

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма
„Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския съюз чрез
Европейския социален фонд
„Инвестира във вашето бъдеще”*

Европейски социален фонд

Проект „Заедно на училище”

**Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ: BG051PO001-4.1.04
„Подпомагане на обучението на деца и ученици със специални образователни
потребности”**

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО

„Настоящият документ е изготвен с финансовата помощ на Европейския социален фонд. Сдружение „Българско сдружение за личностна алтернатива” носи цялата отговорност за съдържанието на настоящия документ, и при никакви обстоятелства не може да се приеме като официална позиция на Европейския съюз или Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми” на МОН.